

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

อาชีพครู เป็นอาชีพที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งนี้เพราะครูมีหน้าที่ตามที่สังคมมอบหมายให้พัฒนาผู้เยาว์ให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความรับผิดชอบ ตลอดจนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของสังคมจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมุ่งปลูกฝังให้บุคคลมีความซาบซึ้งในวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ด้วยเหตุนี้สังคมจึงได้ให้เกียรติและยกย่องครูว่าเป็นเสมือนแม่พิมพ์ของชาติ และในขณะเดียวกันก็ยกย่องให้ครูเป็นผู้ที่มนุษย์บุคคล เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลทั้งหลายรองไปจากบิดามารดา ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า ".....เราควรยกย่องครูมาก สงเคราะห์ครูเข้าในบุพการี รองจากบิดามารดา ไม่ว่าผู้ใด แม้มียศศักดิ์ มีอำนาจเพียงใด ก็ยังเกรง เชื้อฟัง ไม่ลบหลู่ ไม่ลืมหูลืมตา เพราะถือว่าครูเป็นผู้ปลูกฝังความรู้และความดีให้แก่เรา เป็นผู้ที่ยืนเราให้เป็นคนดีมีประโยชน์....."¹ ด้วยเหตุที่ครูมีความสำคัญดังกล่าว บุคคลที่จะออกไปประกอบอาชีพครูจึงต้องเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ บุคลิกภาพและทัศนคติที่ดีต่องานที่ตนได้รับมอบหมาย

¹พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา พิธีพระราชทานปริญญาบัตร การศึกษามุสลิมศึกษาวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ และพระราชทานปริญญาบัตร แก่นิสิตนักศึกษา ปีการศึกษา 2511 (พ.ศ. 2511), หน้า 94.

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาพของสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็น
 อย่างมาก ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากอารยธรรมและความเจริญของโลกตะวันตก ซึ่งได้
 เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น บุคคลต่างก็หันไปนิยมชมชอบในความเจริญด้าน
 วัตถุกันมากขึ้น ในขณะที่ความนิยมชมชอบในความเจริญทางด้านจิตใจก็ลดน้อยถอย
 ลงตามลำดับ การที่สังคมเป็นเช่นนี้ครูถูกวิพากษ์วิจารณ์มากกว่าปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง มิได้
 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่สังคมได้มอบหมายให้ ทำให้เด็กไม่มีความรู้ความสามารถ และขาด
 ศีลธรรมจรรยา เป็นผลให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นเป็นอย่างมากและในขณะเดียวกันความ
 สัมพันธระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปในทำนองนายจ้างกับลูกจ้าง มากกว่าที่จะเป็นครูกับ
 ศิษย์ ทำให้ความกตัญญูกตเวทิตะและความเคารพเชื่อฟังผู้มีอาวุโส ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ดีของ
 ไทยมาแต่เดิมต้องเสื่อมคลายไป² ข้อวิจารณ์เช่นนี้จะเป็นความจริงหรือไม่ มิใช่เรื่อง
 สำคัญที่ครูหรือผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะต้องโต้แย้ง สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าครูหรือผู้เกี่ยวข้อง
 กับการศึกษาทุกฝ่ายจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าสถาบันครูมิได้เป็นเช่นนั้น และในขณะเดียวกัน
 ก็ต้องพิจารณาว่าการผลิตครูของเรามุ่งผลิตให้มีคุณภาพเพียงไร

สาโรช บัวศรี ได้กล่าวถึงโครงการผลิตครูว่านอกจากจะมีเป้าหมายที่จะผลิต
 ครูให้ได้ปริมาณเพิ่มขึ้นโดยรวดเร็ว เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการขาดครูแล้ว ยังมุ่งจะกวัดขัน
 ในเรื่องคุณภาพด้วย โดยจะกวัดขันทางด้านวิชาการและการมีน้ำใจเป็นครู ตลอดจนการ
 มีคุณธรรมและวัฒนธรรม³ คุณภาพของครูอาจประเมินได้จากความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ
 และทัศนคติ ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามประการจะเป็นเครื่องชี้คุณภาพของครู กล่าวคือครูมี

²ประภาส จารุเสถียร, พลเอก. "แนวความเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับการฝึกหัดครู"
วิทยาสาร 32 (22 สิงหาคม 2515).

³สาโรช บัวศรี. "จะกวัดขันคุณภาพครูให้มึน้ำใจ - คุณธรรม - ศีลธรรม -
 วัฒนธรรม" สยามรัฐ (11 กรกฎาคม 2515).

ความรู้หรือยัง ครูสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์จนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นไปตามที่หลักสูตร ได้กำหนดไว้แล้วหรือยัง ตลอดจนได้อบรมฝึกฝนให้ศิษย์ของเรามี บุคลิกภาพและศีลธรรมจรรยาเป็นไปตามความต้องการของสังคมแล้วหรือยัง บุคคลที่จะ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีบุคลิกภาพ ดี และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู ถ้าพิจารณาองค์ประกอบทั้งสามประการดังกล่าวแล้วจะเห็น ว่าทัศนคติเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะทัศนคติหมายถึงสภาพของจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความรัก และความซิงของมนุษย์ที่สัมพันธ์กัน หรือต่อสภาพการณ์ หรือต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง⁴ และเป็นตัวกำหนดความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม ฟลูเออร์และเวสติก (Fluer and Westic)⁵ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรม พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสรุปว่าอาชีพทัศนคติเป็นเครื่องทำนาย พฤติกรรมของมนุษย์ได้

ด้วยเหตุที่ทัศนคติเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญดังกล่าวแล้ว การศึกษาการ เปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพครู ของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาจึงมีความสำคัญ เพราะจะ ช่วยให้ทราบว่าการที่นิสิตได้รับการศึกษาวิชาการต่าง ๆ อยู่ในวิทยาลัยเป็นเวลาสี่ปีนั้นช่วยให้ เขาพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่พึงประสงค์หรือไม่ อันจะเป็นแนวทางไปสู่ การปรับปรุงการฝึกหัดครูให้มีคุณภาพที่ดี ซึ่งเป็นผลให้ประเทศได้กำลังคนที่มีความสามารถ มาช่วยในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

⁴ จรุง มิลินทร์ และคณะ. พจนานุกรมศัพท์การศึกษา. (พระนคร: โรงพิมพ์ไทย วัฒนาพานิช 2505), หน้า 33.

⁵ Charles A. Kiesler, Barry E. Coolins and Norman Miller, Attitude Change ; A Critical Analysis of Theoretical Approaches, (New York: John Wiley & Sons, Inc., 1969), pp. 25 - 27.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตวิทยาลัยวิชา
การศึกษาศึกษาชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ที่มีต่ออาชีพครูว่าแตกต่างกันหรือไม่
อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนิสิตวิทยาลัย
วิชาการศึกษาศึกษาชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ปีการศึกษา 2515 จำนวน 200 คน
เป็นนิสิตชาย จำนวน 160 คน และนิสิตหญิง จำนวน 40 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้
 - 2.10 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่
 - ระดับชั้น
 - 2.20 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่
 - ทัศนคติต่ออาชีพครู

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อการปรับปรุงการศึกษาดังนี้

1. ช่วยให้ทราบว่าทัศนคติของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาพลศึกษาชั้นต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรภายหลังจากการอบรมสั่งสอนเป็นระยะเวลามากขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับสถาบันฝึกหัดครูในการพิจารณาจัดหลักสูตร และวิธีการผลิตครู เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพตามความต้องการของสังคม
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของครูต่อไป
4. เป็นแนวทางในการศึกษาคนคว่าเกี่ยวกับเรื่องทัศนคติต่ออาชีพครูต่อไป

คำจำกัดความเฉพาะ

ทัศนคติต่ออาชีพครู หมายถึง สถานะความพร้อมของจิตใจในการที่จะตอบโต้หรือแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่ออาชีพครู
ระดับชั้น หมายถึง การแบ่งกลุ่มนิสิตตามรายวิชาและจำนวนเวลาที่เรียน โดยหลักเกณฑ์ของทางวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะตอบสนองต่อขอคำถามของแบบสอบถามและแบบทดสอบตรงตามพฤติกรรมที่เขาถืออยู่จริง

เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่ออาชีพครู ได้มีผู้ทำการวิจัยค้นคว้าไว้มากมายหลายท่าน
✓ คงจะเห็นได้จาก ทากาโก มอริ (Takako Mori)⁶ ได้วิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มี
อิทธิพลต่อแรงจูงใจให้เขาเป็นครู กลุ่มตัวอย่างได้แก่นิสิตวิทยาลัยมิชิแกนที่เรียนวิชา
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้ว จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 556 คน เป็นนิสิตชาย 188 คน
และเป็นนิสิตหญิง 368 คน โดยผู้วิจัยให้ นิสิตตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่ออาชีพครู
เศรษฐกิจ พื้นฐานทางวัฒนธรรม จรรยาครู ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับงาน คุณประโยชน์
ของอาชีพครู ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกอาชีพครู และระยะเวลาที่คาด
ว่าจะยึดอาชีพครู ผลปรากฏว่าค่านิยมต่ออาชีพครูโดยทั่วไปมีค่าสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบ
ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิงพบว่า นิสิตหญิงมีทัศนคติในทางที่พอใจต่อค่านิยมของอาชีพครู
มากกว่านิสิตชาย และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านเศรษฐกิจและค่านิยมต่อ
สังคมเช่น ระบบเกษียณอายุ โอกาสที่ครูลาป่วย รายได้ โอกาสที่จะเปลี่ยนงานใหม่
ความก้าวหน้าในอาชีพ การยกย่องในสังคม ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล
จรรยาครู สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจให้เข้าครูมาก

✓ ในประเทศไทยก็ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้พอสมควร กล่าวคือ กองการวิจัย⁷ กรม
วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้วิจัยทัศนคติต่ออาชีพครู การสอนและการอบรมเด็ก
การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ฐานะเศรษฐกิจ ความเห็นและความช่วยเหลือที่ต้องการ
เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างเลือกจากครูทุกประเภททั่วประเทศโดยวิธีสุ่ม (random sampling)
จำนวน 16,925 คน ผลปรากฏว่าสาเหตุที่ครูส่วนใหญ่เลือกประกอบอาชีพนี้ คือ 15.97%ตอบว่า

⁶ Takako Mori, "Analysis of Factors Influencing Motivation for Becoming A Teacher," The Journal of Educational Research, 60: 174 - 179, December, 1966.

⁷ กองการวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. "ผลการสำรวจความเป็นอยู่
ของครูทั่วประเทศ" เอกสารการวิจัยทางการศึกษา, เล่มที่ 6, หน้า 58 - 60.

ชอบอาชีพครู 22.71 % ตอบว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ 15.97 % ตอบว่าได้ทำงานอยู่ไกลชดกับเด็ก สำหรับในเรื่องความพอใจที่จะสอนปรากฏว่าคนที่เลือกอาชีพครูนั้นพอใจที่จะสอนมากถึง 92.99 % ส่วนคนที่ไม่ชอบสอนมีเพียง 1.96 % เท่านั้น และจำนวนครูเกินกว่าครั้งที่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพและไม่ต้องการย้ายที่ทำงาน กล่าวคือจำนวนที่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพครูเป็นอาชีพอื่นมี 62.68 % และจำนวนที่ไม่ต้องการย้ายที่ทำงาน 51.45 % ส่วนจำนวนที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพครูเป็นอย่างอื่นเพราะเห็นว่าอาชีพอื่นมีทางก้าวหน้ามากกว่ามี 10.99 % เห็นว่าอาชีพครูทำให้สุขภาพเสื่อมโทรมมี 7.03 % และเห็นว่าอาชีพอื่นมีเกียรติมากกว่ามี 7.32 % จำนวนที่ต้องการย้ายที่ทำงานเพราะต้องการอยู่ในที่ซึ่งมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมมี 26.69 % และต้องการอยู่ในภูมิภาคห่างไกลของตัวหรือของคู่สมรส 16.24 %

สำหรับงานวิจัยเพื่อที่จะหาสาเหตุของการตัดสินใจเป็นครูในประเทศไทยนั้น แนน้อย ติตติรานนท์⁸ ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพครูของนักเรียนฝึกหัดครูในภาคศึกษา 1 กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มนักเรียนฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงปีที่ 1 ปีการศึกษา 2507 ในภาคเรียนที่ 1 จำนวน 488 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบชนิดหลายตัวเลือก (Multiple - Choice) และคำถามแบบปลายเปิด (opened-end) เป็นเครื่องมือในการสำรวจ ผลปรากฏว่าสาเหตุที่เลือกเรียนครูส่วนใหญ่เป็นเพราะต้องการเป็นครู นอกนั้นมีเหตุผลว่าเพราะสอบคัดเลือกได้จึงเรียนอีกประเภทหนึ่งมีความเห็นว่าอาชีพครูมีประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวมมาก แต่ก็เป็นอาชีพที่ต้องการความเสียสละและความอดทน และเมื่อเรียนจบแล้วส่วนใหญ่ก็จะไปประกอบอาชีพครู มีบางส่วนที่ยังไม่แน่ใจ

⁸ แนน้อย ติตติรานนท์ "การสำรวจความเห็นเกี่ยวกับอาชีพครูของนักเรียนฝึกหัดครู ในภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2507" วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508.

ในปีเดียวกันนี้เอง วิจารณ์ บุญวานิช⁹ ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพครูของนักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นต้น ในภาคศึกษา 5 ปีการศึกษา 2505 ผลปรากฏว่าส่วนใหญ่เลือกอาชีพครูด้วยความเห็นชอบของตนเอง โดยไม่ได้รับอิทธิพลจากอาชีพของบิดามารดาและหลังจากการฝึกสอนแล้ว นักเรียนเหล่านี้มีทัศนคติต่ออาชีพครู โดยคิดว่าครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณา แก่เด็ก ครูต้องประพฤติตนเป็นบุคคลที่มีกิริยาวาจาเรียบร้อย นอกจากนั้นนักเรียนฝึกหัดครูส่วนมากไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพต่อการสอนในโรงเรียนรัฐบาล และในสถาบันที่เปิดโอกาสให้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องเงินเดือนนั้นนักเรียนฝึกหัดครูมีความเห็นว่าควรได้รับสูงกว่าระดับที่วางไว้ตามวุฒิเล็กน้อย และนักเรียนฝึกหัดครูที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่มีความต้องการกลับไปสอนในภูมิลำเนาเดิม ถึงแม้จะไม่มีข้อผูกพันในเรื่องทุนก็ตาม

งานวิจัยของ แนนงน้อย และวิจารณ์ เป็นงานวิจัยที่ทำการศึกษาวิจัยกับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นต้นและชั้นสูง สำหรับในระดับนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาก็ได้มีผู้ทำการวิจัยเช่นกัน กล่าวคือ เสรี ราชโรจน์¹⁰ ได้วิจัยเรื่องทัศนคติของนิสิตปีที่ 4 วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตรปทุมวันและบางแสน ปีการศึกษา 2505 เกี่ยวกับวิชาชีพครูและอาชีพครูที่คนกำลังจะออกไปประกอบว่าเป็นอย่างไร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาทั้ง 3 แห่งดังกล่าว จำนวน 351 คน เป็นนิสิตชาย 189 คน นิสิตหญิง 162 คน ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

⁹วิจารณ์ บุญวานิช "การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพครูของนักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ภาคที่ 5 ปีการศึกษา 2507" วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508.

¹⁰เสรี ราชโรจน์ "ทัศนคติของนิสิตปีที่ 4 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตรปทุมวันและบางแสน ปีการศึกษา 2505 เกี่ยวกับวิชาชีพครูและอาชีพครู" วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2506.

1. จำนวนนิสิตประมาณ 2 ใน 3 มีความสมัครใจเข้ามาเรียนด้วยตนเอง นอกนั้นเพราะเหตุอย่างอื่น
2. นิสิตที่เข้ามาเรียนเกือบครึ่งหนึ่งที่ไม่ตั้งใจจะประกอบอาชีพครูอย่างแท้จริง และปรากฏว่าเป็นนิสิตชายมากกว่าหญิง
3. นิสิตชายชอบทำงานคานบริหารมากกว่านิสิตหญิง และนิสิตหญิงชอบสอนมากกว่านิสิตชาย

จากการวิจัยที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าเป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่ออาชีพครู แต่ทัศนคติของมนุษย์นั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้ดังที่ เคอเซคโค¹¹ (DeCecco) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติของมนุษย์นั้นสามารถเปลี่ยนไปเพราะอิทธิพลทางการเมืองและสังคม การแสดงออกของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความเชื่อ ความรู้สึก การกระทำอาจเปลี่ยนไปได้เมื่อสังคมเปลี่ยนไป ดังนั้นเมื่อการกระทำการแสดงออกตลอดจนความคิดต่าง ๆ ของบุคคลที่แสดงออกตามแนวคิดเดิม เกิดขัดแย้งกับสภาพสังคมจริง ๆ จึงทำให้ทัศนคติของมนุษย์เปลี่ยนไปได้

ด้วยเหตุนี้จึงได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่ออาชีพครู กล่าวคือ ลิปลส์โคม¹² (Lipscomb) ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการเป็นครูของนักเรียนฝึกหัดครูชั้นปีที่ 4 สาขาประถมศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University) จำนวน 44 คน โดยใช้แบบสำรวจซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสำรวจทัศนคติการเป็นครูของมินเนโซตา (Minnesota Teacher Attitude Inventory) ไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง

¹¹ John P. DeCecco, "Attitude Change in the Classroom" Encyclopedia of Education, 1971, p. 397.

¹² Edra E. Lipscomb, "A Study of the Attitudes of Student Teacher in Elementary Education" The Journal of Educational Research, (60;4, 1966), pp. 159 - 163.

การฝึกสอน และทำการทดสอบการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้ ไคสแควร์ เทสต์ (Chi-Square Test) และแมคเนียร์ เทสต์ (McNemar Test) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีทัศนคติต่อการเป็นครูเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 12 คน ที่ระดับ .01 จำนวน 20 คน และที่ระดับ .05 จำนวน 9 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีก 3 คน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการเป็นครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่าง ๆ

สำหรับในประเทศไทย วรณวดี ยังก ¹³ ได้ทำการศึกษาทัศนคติต่อการสอนของนักเรียนฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นปีที่ 2 ของสถาบันการฝึกหัดครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี 6 แห่ง จำนวน 356 คน เป็นนักเรียนชาย 85 คน นักเรียนหญิง 271 คน ซึ่งออกฝึกสอนในภาคเรียนที่สาม ปีการศึกษา 2512 โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทัศนคติต่อการสอน และแบบสอบถามแบบซีแมนติก ดีฟเฟอเรนเชียล (Semantic Differential) ที่บรรยายคุณลักษณะ "ตัวฉันในฐานะที่เป็นครู" ทั้งก่อนและหลังการฝึกสอน ผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่าหลังจากการฝึกสอน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีทัศนคติต่อการสอนในด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานลดลง แต่มีทัศนคติต่อการสอนในด้านการวัดผลและการประเมินผลสูงขึ้น

การศึกษาของลิปส์โคม และของวรณวดี ยังก แสดงให้เห็นว่าภายหลังการฝึกสอนทัศนคติของนักเรียนฝึกหัดครูเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นแม้ว่าจากการศึกษาของวรณวดี ปรากฏผลว่าทัศนคติต่อการสอนในด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานลดลง

ในปี 1969 มอร์เตนสัน ¹⁴ (Mortenson) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน (Teacher - Pupil Relation)

¹³ วรณวดี ยังก "ความรู้สึกและการรับรู้เกี่ยวกับตน (Self - Concept) และทัศนคติต่อการสอนของนักเรียนฝึกสอน ก่อนการฝึกสอนและหลังการฝึกสอน" วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2510.

¹⁴ Robert Albert Mortenson, "Student Teacher Attitudinal Changes" Dissertation Abstracts, (32:11, 1972), p. 5912 - A.

ของนักเรียนฝึกหัดครูปีสุดท้ายที่กำลังฝึกสอนอยู่ในภาคฤดูใบไม้ร่วง ปี 1969 ในโรงเรียนต่าง ๆ ที่เมืองโคลัมเบีย เซนต์หลุยส์ แคนซัส และมีสซูรี โดยใช้แบบสำรวจทัศนคติทางการเรียนเป็นครูของมินเนโซตา (Minnesota Teacher Attitude Inventory) สอบถามนักเรียนฝึกหัดครูทั้งก่อนและหลังการฝึกสอน ให้อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงตอบแบบสำรวจดังกล่าวด้วย ผลจากการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนฝึกหัดครูมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่างไปจากอาจารย์นิเทศ แต่มีแนวโน้มที่จะเหมือนกับครูพี่เลี้ยง นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติที่ดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนก่อนการฝึกสอนมีทัศนคติต่ำลงภายหลังการฝึกสอน ในกรณีที่ครูพี่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศ หรือทั้งสองฝ่ายรวมกันอย่างมีทัศนคติทางการเป็นครูดี กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติเป็นไปในทำนองเดียวกับครูพี่เลี้ยง

เมเซอร์¹⁵ (Mazer) ได้ทำการศึกษาถึงผลของโครงการอบรมนักบวชที่ทำหน้าที่สอนเด็กด้อยโอกาส (Disadvantaged Youth) ซึ่งมีผู้รับการอบรมจำนวน 53 คน รับการอบรมอยู่เป็นเวลา 2 ภาค คือ ภาคที่หนึ่งของการอบรมมุ่งวัตถุประสงค์และสิ่งแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างใหญ่ผู้รับการอบรมมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนและในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมความรู้สามัญให้ด้วย ในภาคเรียนที่สองของโครงการอบรมจัดให้ผู้รับการอบรมได้มีโอกาสไปสังเกตการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสามแห่ง ในระหว่างการอบรมได้วัดทัศนคติ และการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติแบบซีแมนติก ดีฟเฟอเรนเชียล (Semantic Differential) ของออสกู๊ด (Osgood) และคณะ กับแบบสำรวจบุคลิกภาพ (Personal Orientation Inventory : POI) การศึกษาค้นคว้านี้ปรากฏผลว่าทัศนคติของผู้เข้ารับการอบรมด้านต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่าง ๆ กัน (.05 และ .01) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เข้าอบรมมี

¹⁵Gilbert E. Mazer, "Attitude and Personality Change in Student Teachers of Disadvantaged Youth," The Journal of Educational Research, (63:3, 1963), pp. 116 - 120.

ทัศนคติที่ติดต่อเด็กคอยโอกาสและมีความเข้าใจในตนเองอย่างถ่องแท้ (Self actualization) เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มัสส์¹⁶ (Muuss) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของการเรียน การสอนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ กับนิลิตปริญญาโท สาขาประถมศึกษาที่วิทยาลัยกูเชอร์ (Goucher College) จำนวน 52 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสำรวจทัศนคติทางการเป็นครูของมินเนโซตา (Minnesota Teacher Attitude Inventory) ซึ่งได้ให้ผลตอบเป็น 3 ช่วง ดังนี้คือ ก่อนเข้าเรียน (Pre-test) ปลายปีการศึกษา (Post-test) และในขณะที่ฝึกงานไปได้ 4 1/2 เดือน ผลจากการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่าทัศนคติทางการเป็นครูของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในระหว่างที่รับการศึกษารวมอยู่ในวิทยาลัย กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีความอดกลั้น และคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ (Child-Centered) มากขึ้น แต่ภายหลังจากฝึกงานไปได้ 4 1/2 เดือน กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติลดลงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

การศึกษาของเมเซอร์และมัสส์แสดงให้เห็นว่าการให้การศึกษาและการอบรมสั่งสอนในวิทยาลัย หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครูมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้เรียนเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ดังนั้นการวัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เสริมสร้างให้นักเรียนฝึกหัดครูมีทัศนคติเปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นเรื่องที่จะกระทำได้

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพครูต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วเป็นการศึกษาติดตามระยะยาว (Longitudinal Study) กล่าวคือทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเดี่ยวเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างนั้นในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน เช่น การศึกษาของมอร์เตนสัน, ดิฟส์โคม, และวรรณคดี ยังคง ทำการศึกษาในช่วงระยะเวลาที่เด็กออกฝึกสอนเป็นเวลา 1 ภาคเรียน เมเซอร์ก็ศึกษาช่วงระยะเวลาให้การอบรมกับ

¹⁶ Rolf E. Muuss, "Differential Effects of Studying Versus Teaching on Teachers Attitude," The Journal of Educational Research, (63:4, 1969), pp. 185 - 188.

นักบวชที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่เป็นครูสอนเด็กที่มีปัญหาเป็นเวลา 2 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา และการศึกษาของมัธยมศึกษาใช้เวลาเรียนมาก กล่าวคือใช้เวลาถึงหนึ่งปีการศึกษา กับอีก 4 1/2 เดือน การศึกษาแนวนี้มีส่วนที่คือเป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว โดยตลอด ทำให้ทราบถึงแนวโน้มของพัฒนาการทางทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างนั้น โดยแท้จริง ตั้งแต่เริ่มการศึกษาจนจบการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของการศึกษาแบบนี้ก็ต้องใช้เวลานานมาก กว่าจะทราบถึงพัฒนาการทางทัศนคติ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพครูของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาพลศึกษา โดยใช้วิธีการศึกษาระหว่างกลุ่มตัวอย่างปีที่ 1, 2, 3 และ 4 (Cross-sectional Study) ซึ่งเป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างหลาย ๆ กลุ่มที่มีพัฒนาการต่อเนื่องกัน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทน (Representative Sample) กลุ่มประชากรนั้น ๆ กล่าวคือ ผู้วิจัยได้เลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ถือเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ตามลำดับ แล้วทำการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่ออาชีพครูของกลุ่มตัวอย่างนั้น ๆ ว่ามีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร

สมมุติฐานในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีสมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้าดังนี้คือ

กลุ่มตัวอย่งานิสิตชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีทัศนคติต่ออาชีพครูแตกต่างกัน และนิสิตที่เรียนในชั้นที่สูงขึ้นน่าจะมีทัศนคติต่ออาชีพครู เป็นไปในทางที่ดีกว่านิสิตที่เรียนอยู่ในชั้นที่รอง ๆ ลงมา